

СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

УДК 338.48 (477)

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.1.2.12>

Н.А. ВЛАСЕНКО

Херсонський національний технічний університет

ORCID: 0000-0003-4137-6357

В.І. ЧЕЧИНА

Херсонський національний технічний університет

**ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ ЛІЦЕНЗУВАННЯ
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Туристична галузь завдяки стрімким темпам зростання перетворилася на одну з важливих складових світової економіки. Одним з основних дійових інструментів регулювання якості послуг туристичного бізнесу в країні є ліцензування. Ліцензування туристичної діяльності проводиться з метою забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, захисту навколишнього природного середовища, підвищення рівня туристичного обслуговування. Внаслідок введення в дію Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності» було скасовано ліцензування турагентської діяльності. Таким чином, у даний час лише один вид туристичної діяльності – туроператорська – підлягає ліцензуванню в Україні. Варто відзначити, що професіонали туристичного бізнесу висловлюють доволі суперечливі думки щодо скасування ліцензування турагентської діяльності в нашій країні. Аналіз даних за останні роки свідчить про сталу тенденцію зменшення суб'єктів туристичного ринку. Це пояснюється декількома факторами: економічною та політичною кризою в Україні, зниженням платоспроможності населення і т.д. Зважаючи на це, на сьогоднішній день не можливо об'єктивно оцінювати ситуацію туристичної діяльності, а економічні прогнози 2011 р. про зростання кількості турагентств після скасування ліцензування турагентської діяльності не виправдалися. Для подальшого виходу туристичної галузі із кризи будуть потрібні тільки якісні товари та послуги і питання ліцензування знову стає актуальним. Таким чином, країна, яка має намір активно розвивати туризм, повинна проводити на державному рівні політику підтримки інтересів туристів та створення рівних можливостей для туристичних підприємств, які їх обслуговують.

Ключові слова: ліцензування, туроператор, турагент, туристична діяльність.

Н.А. ВЛАСЕНКО

Херсонский национальный технический университет

ORCID: 0000-0003-4137-6357

В.И. ЧЕЧИНА

Херсонский национальный технический университет

**К ВОПРОСУ ПРОБЛЕМ ЛИЦЕНЗИРОВАНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ**

Туристическая отрасль благодаря стремительным темпам роста превратилась в одну из важных составляющих мировой экономики. Одним из основных действенных инструментов регулирования качества услуг туристического бизнеса в стране является лицензирование. Лицензирование туристической деятельности проводится с целью обеспечения защиты прав и законных интересов граждан, защиты окружающей природной среды, повышения уровня туристического обслуживания. Вследствие введения в действие Закона Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно ограничения государственного регулирования хозяйственной деятельности» было упразднено лицензирование турагентской деятельности. Таким образом, в данное время лишь один вид туристической деятельности – туроператорская – подлежит лицензированию в Украине. Следует отметить, что профессионалы туристического бизнеса высказывают довольно противоречивые мысли относительно отмены лицензирования турагентской деятельности в нашей стране. Анализ данных за последние годы свидетельствует о постоянной тенденции уменьшения субъектов туристического рынка. Это объясняется несколькими факторами: экономическим и политическим кризисом в Украине, снижением платежеспособности населения и т.д. Принимая во внимание это, на сегодняшний день не возможно объективно оценивать ситуацию туристической деятельности, а экономические прогнозы 2011 г. о росте количества турагентств после отмены лицензирования турагентской деятельности не

оправдались. Для дальнейшего выхода туристической области из кризиса потребуются качественные товары и услуги, и вопрос лицензирования снова становится актуальным. Таким образом, страна, которая имеет намерение активно развивать туризм, должна проводить на государственном уровне политику поддержки интересов туристов и создание равных возможностей для туристических предприятий, которые их обслуживают.

Ключевые слова: лицензирование, туроператор, турагент, туристическая деятельность.

N.A. VLASENKO
Kherson National Technical University
ORCID: 0000-0003-4137-6357
V.I. CHECHYNA
Kherson National Technical University

TO THE QUESTION OF LICENSING PROBLEMS TOURIST ACTIVITIES IN UKRAINE

The tourism industry, through to rapid growth, has become one of the important components of the global economy. One of the main effective tools for regulating the quality of tourism services in the country is licensing. Licensing of tourism activities is carried out in order to ensure the protection of the rights of tourists. The research activities within the framework of the Law of Ukraine "On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Restriction of State Regulation of Economic Activities" were abolished in relation to licensing of travel agencies. Thus, tour operator activity is subject to licensing in Ukraine. It should be noted conflicting thoughts regarding the abolition of licensing of travel agencies in our country. Data on the latest trends indicate the presence of constant subjects of the tourism market. This is due to low factors: the economic and political crisis in Ukraine, a decrease in the solvency of the population, etc. Most likely, objectively assess the situation of tourism activities, economic forecasts for 2011 on the growth of the number of travel agents after the cancellation of travel agency licensing. To further overcome the crisis, high-quality goods and services will be required, and the issue of licensing again becomes relevant. Thus, a country that intends to actively cooperate with tourism should provide support at the state level for the interests of tourists and create equal opportunities for tourism enterprises that serve them.

Keywords: licensing, tour operator, travel agent, tourist activity.

Постановка проблеми

Починаючи з середини 80-х рр. ХХ ст. туризм стає важливим соціальним і політичним явищем, він істотно впливає на сучасний світовий устрій, економіку багатьох країн і регіонів світу. Туристична галузь завдяки стрімким темпам зростання перетворилася на одну з важливих складових світової економіки. Стабільність туристичного ринку та професіоналізм суб'єктів цього виду діяльності значною мірою залежать від прийняття заходів щодо забезпечення контролю та регулювання у сфері туризму на державному рівні. Одним із дійових інструментів у цьому є ліцензування туристичної діяльності. Скасування процедури ліцензування призводить до того, що на ринок туризму може бути допущений будь-який суб'єкт підприємницької діяльності, перевірити кваліфікованість і порядність якого досить складної. Враховуючи особливості турпослуг на сьогоднішній день актуальним є дослідження доцільності скасування обов'язкового ліцензування турагентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Значним внеском у дослідження теоретичних і практичних проблем якості послуг у туристичній індустрії стали праці вчених: О.В. Апілат, Т.А. Городні, С.Д. Ільєнкової, В.І. Карсекіна, В.Ф. Кифяк, П.Р. Пуцентейло, Х.Й. Роглева, І.О. Сидоренко та ін. Серед західних вчених висвітлення цього питання зустрічається в працях Дж. Кендемпаллі, Е. Лоуз, М. Мекаві, Дж. Москадо, К. Моук, Б. Предау, Б.А. Спарк, та ін.

Треба відмітити, що зараз не багато авторів присвячують свої роботи питанням з ліцензування у сфері туризму. Серед науковців, які займаються дослідженнями у визначеній сфері можна назвати В.Ф. Кифяк, В.С.Сенін, Ю. Рудяк, С.С. Галасюк. Тому дослідження в цій області є актуальними.

Формулювання мети дослідження

Метою статті є дослідження впливу скасування ліцензування турагентської діяльності на ситуацію, що склалась на ринку турпослуг України.

Викладення основного матеріалу дослідження

В умовах глобалізації ринків якість товарів і послуг є не лише складовою конкурентоспроможності, вона є необхідною передумовою функціонування підприємств та цілих країн. Одним з основних регуляторів якості послуг туристичного бізнесу є ліцензування. Ліцензування турагентської діяльності проводиться з метою забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, захисту навколишнього природного середовища, підвищення рівня туристичного обслуговування.

Ліцензування туристичної діяльності в Україні було започатковано з середини 1990-х рр. і зазнало великих змін. Вперше туризм було включено до ліцензійних видів діяльності на підставі Закону України «Про підприємництво», за умови якого ліцензуванню підлягала будь-яка діяльність, пов'язана з наданням туристичних послуг; суб'єктами ліцензування при цьому вважались не лише фірми-посередники, а й засоби розміщення, підприємства харчування, транспортні компанії тощо. Протягом наступних років в Україні ліцензувалися або окремі види туризму (іноземний, зарубіжний, внутрішній, екскурсійне обслуговування), або певні види діяльності (туроператорська та турагентська), що супроводжувалося затвердженням необхідних нормативно-правових документів. Однак у жовтні 2010 р. законодавча база з ліцензування у сфері туризму оновилася внаслідок введення в дію Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності» [1], згідно з яким було скасовано ліцензування турагентської діяльності. Таким чином, у даний час лише один вид туристичної діяльності – туроператорська – підлягає ліцензуванню в Україні. Також слід зазначити, що у 2009 – 2010 рр. були внесені суттєві зміни в нормативно-правову базу з ліцензування господарської діяльності щодо спрощення умов ведення бізнесу в Україні. Так, було скорочено пакет документів, необхідних для провадження діяльності у сфері туризму, встановлено необмежений термін дії туроператорської та турагентської ліцензії та визначено суму одноразової оплати за її видачу [2].

Варто відзначити, що професіонали туристичного бізнесу висловлюють доволі суперечливі думки щодо скасування ліцензування турагентської діяльності в Україні. Прихильники скасування цієї норми відзначають, що процедура ліцензування носить формальний характер, не слугує гарантією сумлінної роботи турагентств і не виключає появу фірм-одноденок. Представники протилежної точки зору стверджують, що скасування ліцензування турагентської діяльності приводить до зростання кількості турагентств з непрофесійним веденням бізнесу, проявами шахрайства. При цьому, незважаючи на різні точки зору, усі опоненти мають спільну думку, що проваджувати діяльність турагентам стає складніше, тому що туроператор може висувати власні вимоги щодо підвищення обсягів продажу їхніх турпродуктів, встановлення більш низького розміру комісійної винагороди й віддалення термінів її виплати та інші [3].

З іншого боку, непрофесійне ведення туристичного бізнесу ставить під загрозу відношення з фірмами-партнерами, багато з яких є іноземними. Діяльність недобросовісних туристичних підприємств зрештою обертається значними фінансовими втратами та збитками для приймаючих компаній багатьох країн. Як наслідок – постраждали фірми або не можуть далі продовжувати свою діяльність і розоряються, або сходять з даного туристичного ринку, що негативно відбивається на його іміджі [4].

Міжнародний досвід показує, що провідні туристичні країни використовують різні підходи до ліцензування у сфері туризму – від установа жорстких командно-адміністративних методів державного контролю за діяльністю ліцензіатів у туристичній галузі до обмежень у провадженні тільки одного виду туризму. Так, наприклад, у Малайзії, яка знаходиться на 9-му місці в рейтингу з в'їзного туризму серед 218 туристичних ринків світу, туристичну політику держави визначає спеціально створене Міністерство туризму, під юрисдикцією якого знаходиться Національний відділ ліцензування, який володіє широкими повноваженнями, аж до визначення оптимальної кількості підприємств, діючих у сфері туризму. Згідно із Законом «Про туризм», у Малайзії підлягає ліцензуванню діяльність, здійснювана туроператорами, турагентами, засобами розміщення, підприємствами харчування, транспортними компаніями, установами по підготовці кадрів для сфери туризму, фахівцями туристичного супроводу тощо. Таким чином, у даній країні ліцензування включає організацію державного контролю не тільки за посередницькою діяльністю в сфері туризму, але й за роботою контрагентів, які є первинними виробниками туристичних послуг [5].

Державне регулювання туристичної діяльності у Франції (1 місце з в'їзного туризму) здійснюється Міністерством економіки, промисловості та зайнятості, у рамках якого створено Агентство по туристичному розвитку «Atout France» з покладанням на нього функції ліцензування у сфері туризму та ведення єдиного реєстру туристичних фірм [6]. Згідно із законодавством Франції ліцензуванню підлягає діяльність юридичних і фізичних осіб-підприємців, які: комплектують і реалізують групові й індивідуальні тури; здійснюють посередництво при продажі окремих послуг, що надаються під час туристичної подорожі; реалізують послуги, пов'язані з прийомом туристів; надають послуги із проведення ярмарків, виставок, конференцій та інших подібних заходів, які мають відношення до провадження діяльності у сфері туризму.

На відміну від ліцензійних умов, прийнятих у Малайзії, згідно з французьким законодавством, суб'єктами ліцензування у сфері туризму не можуть бути юридичні та фізичні особи, що реалізують послуги, первинними виробниками яких вони є; особи, які займаються продажем квитків на окремі види транспорту від імені одного або декількох перевізників; особи, які здійснюють продаж послуг за ціною, яку вони за них заплатили (тобто які не мають економічної вигоди від проведеної операції) [6].

Інші вимоги до ліцензування у сфері туризму застосовуються у Великій Британії (6 місце з в'їзного туризму), де центральним органом виконавчої влади в туризмі виступає Міністерство культури, засобів масової інформації та спорту, в рамках якого діє «VisitBritain». Слід відмітити, що ця національна туристична адміністрація (НТА) має змішане фінансування: близько двох третин її бюджету складають кошти, одержувані від держави, інша третина надходить від комерційної діяльності – наприклад, за рахунок бронювання туристичних послуг на глобальних Інтернет-сайтах цієї організації, а також від продажу карт, путівників, сувенірів. Варто підкреслити, що дана державно-приватна структура вибудовує довгострокове стратегічне партнерство із британським туристичним бізнесом, найкрупніші представники якого входять у Раду директорів «VisitBritain».

Переважає більшість туристичних компаній Великої Британії мають ліцензію за назвою «АТОЛ» (Air Travel Organisers' Licensing) – документ, що видається Управлінням цивільної авіації (Civil Aviation Authority – САА) для організації авіатурів. Ліцензія «АТОЛ» являє собою фінансову схему захисту авіатурістів, у тому числі й від банкрутства турфірми, яка дозволяє повернути туристам гроші за недоотримані послуги та з мінімальними затримками повернути їх на батьківщину. При даній схемі власники ліцензії вносять певну суму коштів за кожного клієнта для створення гарантійного фонду, який знаходиться у трастовому управлінні САА, що забезпечує необхідні компенсації у разі фінансової неспроможності туристичної компанії – власника ліцензії. Членські внески для турфірм становлять 10% від їх річного обороту. Крім того, компанії повинні відкрити рахунок у банку й тримати на ньому не менш 5% обігових коштів. Слід зазначити, що ліцензійна практика, яка склалася у Великій Британії, має низку особливостей у порівнянні з іншими країнами:

- органом ліцензування виступає Управління цивільної авіації, а не центральний орган виконавчої влади у сфері туризму;
- ліцензуванню підлягає діяльність туроператорів, що створюють зарубіжні тури з використанням авіатранспорту (для організації турів із внутрішніми авіаперельотами і поїздок за кордон з використанням морського або наземного видів транспорту одержувати ліцензію не потрібно);
- турагентам, які реалізують тури ліцензованих туроператорів, ліцензія «АТОЛ» не обов'язкова, однак при співробітництві з постачальниками з-за кордону, що не підпорядковуються британським законам, дилери повинні мати подібний документ;
- дія ліцензії «АТОЛ» не поширюється на туристів, які купують авіаквитки саме в авіакомпанії, тобто без допомоги туристичних фірм, що є істотним недоліком даної системи захисту споживачів [7].

Частина країн світу не запроваджує ліцензування у сфері туризму зовсім, проте, встановлюють конкретні правила фінансової відповідальності турфірм перед клієнтами. В Україні, як відомо, обов'язок здійснити фінансове забезпечення (у вигляді гарантії банку або іншої кредитної установи) розповсюджується як на туроператорів, так і на турагентів. Гарантійним випадком вважається сукупність двох причин: виникнення обставин неплатоспроможності туроператора (турагента) чи порушення процесу про визнання його банкрутом, а також невиконання ним своїх договірних зобов'язань перед туристами. Мінімальний розмір фінансового забезпечення має становити суму, еквівалентну не менше, ніж € 2000 – для турагентів, € 20000 – для туроператорів та € 10000 – для туроператорів, які надають послуги виключно з внутрішнього і в'їзного туризму. Однак дані суми фінансових гарантій не відповідають масштабам діяльності певних туроператорів, особливо великих. Крім того, згідно з українським законодавством, туроператори у випадках виникнення обставин своєї неплатоспроможності чи внаслідок невиконання договірних зобов'язань перед туристами, пов'язаних з ненаданням послуг, мають право розрахуватися з ними сумою фінансової гарантії тільки в її межах; у разі перевищення суми вимог туристів над розміром фінансової гарантії задоволення вимог туристів здійснюватиметься пропорційно – тобто турфірми можуть не компенсувати збитки споживачам туристичного продукту в повному обсязі [8]. Таким чином, в Україні сума фінансової гарантії турфірм не залежить від обсягів реалізації їх турпослуг та турпродуктів, що суттєво заважає реальному захисту прав та інтересів українських туристів.

При дослідженні міжнародного досвіду забезпечення фінансової відповідальності туристичних фірм були виявлені певні особливості запровадження цього механізму по окремих країнах світу. Так, наприклад, кожна малайзійська турфірма повинна мати документ про фінансову гарантію, сума якої залежить від двох факторів – місця розташування офісу та виду діяльності (організація внутрішнього туризму, виїзного туризму або продаж квитків на усі види транспорту) [5].

Варто зазначити, що серед професіоналів турбізнесу України також повстають питання про надання турфірмами, зокрема, турагентами, які позбавилися ліцензування своєї діяльності, додаткових фінансових гарантій, наприклад, шляхом внесення турагентом певної суми на спеціальний рахунок туроператора. Керівники багатьох туристичних підприємств погоджуються з тим, що всім учасникам ринку необхідно прийти до взаєморозуміння та розробити основи єдиної системи саморегулювання в галузі туризму, що не суперечить чинному законодавству України [5].

В нашій країні зараз діють декілька об'єднань суб'єктів туристичної діяльності, найбільш потужними серед яких є «Туристична асоціація України» («ТАУ»), «Асоціація лідерів турбізнесу

України» («АЛТУ»), «Всеукраїнська асоціація туроператорів України», «Союз професіоналів туристичної діяльності».

«ТАУ», яка діє в Україні з 1998 р., об'єднує понад 350 провідних туристичних підприємств, серед яких є турфірми, готельні комплекси, авіакомпанії, навчальні заклади, спеціалізовані засоби масової інформації, санаторно-курортні заклади, громадські організації, що репрезентують практично всі регіони нашої держави, а також окремі іноземні туристичні компанії з Росії, Польщі, США. Асоціацією «ТАУ» впроваджується Всеукраїнська туристична професійна програма «Кришталевий лелека», за умови якої «кращі підприємства туристичної та суміжних галузей, їх працівники, а також ті, хто розробляє стратегію розвитку туризму, інформує про туристичні можливості України та пропагує вітчизняний туризм, відзначаються нагородами за результатами щорічних конкурсів» [9].

Асоціація «АЛТУ», створена провідними туроператорами України у 2007 р. як професійне об'єднання суб'єктів туристичної діяльності, розробила власну систему «Знак якості АЛТУ», що передбачає встановлення вимог для турфірм щодо захисту прав туристів і спрямована на поліпшення якості надання туристичних послуг [10]. «Спілка професіоналів туристичної діяльності», який з 2010 р. об'єднує біля 80 турагентів, пропонує в умовах дерегуляції ринку введення системи професійної атестації робітників турфірм, яка повинна здійснюватись незалежними структурами.

Крім профільних асоціацій в Україні отримують розповсюдження туроператорські та турагентські мережі. Так, наприклад, у 2009 р. на український туристичний ринок увійшла компанія «TUI-Україна», яка входить до системи «TUI» (Touristic Union International) – провідного туроператора не тільки Німеччини, але й усієї Європи. Слід зазначити, що на відміну від України, де застосовується виключність туроператорської діяльності, принцип роботи усіх німецьких концернів, які займаються туризмом, полягає у наявності власної авіакомпанії, власної системи засобів розміщення і транспорту. Усе це дає їм змогу концентрувати свою діяльність і надавати клієнтам повний пакет послуг. Так, туроператор «TUI» діє у 180 країнах світу, обслуговуючи понад 30 млн клієнтів щорічно, володіє 261 готелем на 170 тис. місць, має 143 літаки і приблизно 3500 роздрібних магазинів по Європі. Корпорація «TUI» забезпечує працевлаштуванням 49 тис. співробітників по всіх континентах, у тому числі й в Україні [11].

Варто відмітити, що протягом останніх років в Україні спостерігається постійна реорганізація відомств, на які покладено функції управління сферою туризму. Так, туристична галузь нашої країни за період з 1991 по 2011 роки перетерпіла вісім основних змін органів, відповідальних за її розвиток, – від четвертої моделі, яка характеризується відсутністю центрального органу виконавчої влади у сфері туризму, та третьої моделі (НТА при уряді держави) до другої, коли туристична галузь входила до складу Міністерства культури і туризму. Внаслідок адміністративної реформи в Україні, починаючи з грудня 2010 р. сфера туризму підпорядкована Міністерству інфраструктури, в рамках якого діє Державне агентство України з туризму і курортів [12], але інформація, яка представлена на офіційному сайті центрального органу виконавчої влади, не дозволяє зробити висновки про розвиток туризму в державі.

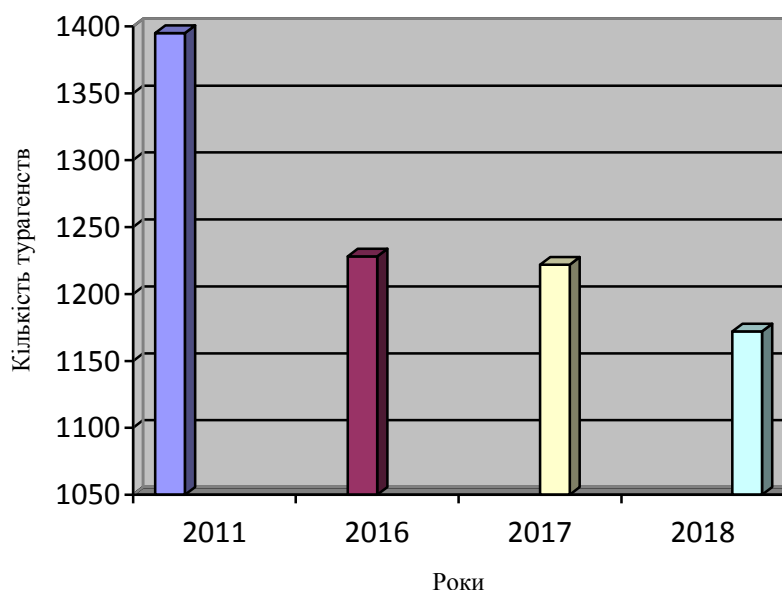

Рис. 1. Динаміка зміни кількості суб'єктів турдіяльності в Україні, в порівнянні з 2011 р., од.

В роботі було проведено дослідження зміни кількості суб'єктів туристичної діяльності з часу скасування ліцензування (рис.1). Дані наведені на рис. 1 свідчать про те, що 2011 р. характеризувався найбільшою кількістю турагентів на Українському ринку, яка склала – 1395, а частка турагентської діяльності у загальній кількості у 2016 р. знизилася на 12%, 2017 р. на 12,4%, 2018 р. на 16% суб'єктів туристичного ринку, тобто спостерігається стабільна тенденція до зниження кількості суб'єктів. Це пояснюється декількома факторами: економічною та політичною кризою в Україні, зниженням платоспроможності населення і т.д. Зважаючи на це, на сьогоднішній день не можливо об'єктивно оцінювати ситуацію туристичної діяльності, а економічні прогнози 2011 р. про зростання кількості турагентств після скасування ліцензування турагентської діяльності не виправдалися.

На сьогоднішній день турагенти мають право реалізувати туристичний продукт та туристичні послуги тільки на підставі посередницького договору. Причому згідно зі ст. 5 Закону № 324/95 права та обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором і турагентом визначаються відповідно до загальних положень про агентський договір, якщо інше не передбачено договором, укладеним між ними, а також цим Законом.

У взаєминах з іншими суб'єктами туристичної діяльності турагент може використовувати інші види посередницьких договорів, зокрема договори доручення або комісії.

Стосовно турагента нормативні акти не містять умови про те, що турагентська діяльність є виключним видом діяльності, тому, турагент може здійснювати й інші дозволені види діяльності.

Слід визначити зростання попиту на турпродукт в останні роки. Так згідно даних табл. 1 українці в основному подорожують у Європу. В 2019 році українці витратили за кордоном 8,5 млрд доларів. За даними статистики Національного банку України обсяг імпорту по статті «Подорожі» за 2019 р. склав 8,552 млрд. доларів, що на 8,3% більше, ніж за 2018 р. Українці витратили в країнах Європейського союзу 6,301 млрд. доларів, що на 5,4% більше, ніж рік тому. НБУ наводить дані Держмитслужби, згідно з якими за кордон в 2019 р. виїжджали 29,346 млн. громадян України, в'їжджали – 13,703 млн. іноземних громадян. При цьому витрати іноземних туристів в Україні за 2019 р. склали 1,620 млрд доларів, що на 12,1% більше, ніж рік тому [13].

Однак в руслі останніх подій галузь зазнала катастрофічного падіння попиту на послуги у всьому світі. Але, як свідчить історія, за провалом обов'язково знову прийде підйом (так, наприклад, після епідемії чуми в Європі почався Ренесанс). Можна спрогнозувати – щоб перезавантажитися будуть потрібні позитивні емоції і туризм знову відродиться. Але для виходу із кризи як ніколи будуть потрібні тільки якісні товари та послуги і питання ліцензування знову стане актуальним. Таким чином, країна, яка має намір активно розвивати туризм, повинна проводити на державному рівні політику підтримки інтересів туристів та створення рівних можливостей для туристичних підприємств, які їх обслуговують.

Таблиця 1

Експорт-імпорт послуг за статтею «Подорожі» (за групами країн), млн. дол.

Експорт-імпорт послуг	2018 рік	2019 рік	Темпи приросту, %
Експорт			
Всього	1445	1620	12,1
В тому числі: Країни СНД	580	635	9,5
З них: Російська Федерація	228	275	20,6
Інші країни світу	865	985	13,9
З них: Країни ЄС	540	623	15,4
Імпорт			
Всього	7899	8552	8,3
В тому числі: Країни СНД	848	884	4,2
З них: Російська Федерація	698	756	8,3
Інші країни світу	7051	7668	8,8
З них: Країни ЄС	5978	6301	5,4
Сальдо	-6454	-6932	7,4

Висновки

На підставі вивчення досвіду ліцензування туристичної діяльності було встановлено, що доцільно здійснити такі заходи, спрямовані на вдосконалення туристичної політики України: запровадити на законодавчому рівні альтернативний механізм захисту прав споживачів та партнерів по

бізнесу, наприклад, шляхом формування державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності для обов'язкового внесення до нього даних про турагентів; стимулювати створення громадських організацій, які об'єднували б туроператорів та турагентів, спроможних впливати на розвиток туристичного бізнесу; проводити постійний обмін досвідом з іншими країнами із актуальних для України питань щодо ліцензування туристичної діяльності, фінансового гарантування відповідальності суб'єктів туристичного підприємництва, провадження стандартизації й сертифікації у сфері туризму, удосконалення механізму державного регулювання туристичної галузі.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності: Закон України від 19 жовтня 2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – №214.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення умов ведення бізнесу в Україні: Закон України від 15 грудня 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №9.
3. Новини турбізнесу. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://novosti-turbiznesa.info/article>.
4. Зайцева О.І. Використання інструментарію маркетингу вражень в індустрії гостинності / О.І. Зайцева, А.М. Фурсов // Вісник Хмельницького національного університету. – Серія «Економічні науки». – 2019, № 3. – С. 86-90
5. Міністерство туризму Малайзії. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.tourism.gov.my>
6. Міністерство економіки, промисловості і зайнятості Франції. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.tourisme.gouv.fr>
7. Міністерство культури, засобів масової інформації та спорту Великої Британії. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.culture.gov.uk>
8. Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та Міністерства культури і туризму України від 11 вересня 2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 74.
9. Туристична асоціація України – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.tau.org.ua>
10. Асоціація лідерів турбізнесу України. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://altu.com.ua>
11. Туристичний оператор «TUI Україна». – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://corp.tui.ua>
12. Галасюк С. С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк. – Одеса: Астропринт, 2011. – 208 с.
13. Новини РБК-Україна. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/nbu-nazval-summu-dokrizisnyh-rashodov-ukraintsev-1585668667.html>

References

1. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo obmezhenia derzhavnoho rehuliuвання hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 19 zhovtnia 2010 r. // Uriadovi kurier. – 2010. – №214.
2. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo sproshchennia umov vedennia biznesu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 15 hrudnia 2009 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2010. – №9.
3. Novyny turbiznesu. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://novosti-turbiznesa.info/article>.
4. Zaitseva O.I. Vykorystannia instrumentarii marketynhu vrazhen v industrii hostynnosti / O.I. Zaitseva, A.M. Fursov // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. – Serii «Ekonomichni nauky». – 2019, № 3. – S. 86-90
5. Ministerstvo turyzmu Malaizii. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.tourism.gov.my>
6. Ministerstvo ekonomiky, promyslovosti i zainiatosti Frantsii. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.tourisme.gouv.fr>
7. Ministerstvo kultury, zasobiv masovoi informatsii ta sportu Velykoi Brytanii. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.culture.gov.uk>
8. Litsenziini umovy provadzhennia turoperatorskoi ta turahentskoi diialnosti: Nakaz Derzhavnoho komitetu Ukrainy z pytan rehuliatornoi polityky ta pidpriemnytstva ta Ministerstva kultury i turyzmu Ukrainy vid 11 veresnia 2007 r. // Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – 2007. – № 74.
9. Turystychna asotsiatsiia Ukrainy – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.tau.org.ua>
10. Asotsiatsiia lideriv turbiznesu Ukrainy. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://altu.com.ua>
11. Turystychni operator «TUI Ukraina». – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <http://corp.tui.ua>
12. Halasiuk S. S. Standartyzatsiia, sertyfikatsiia turystychnykh posluh ta litsenzuvannia turystychnoi diialnosti: navchalnyi posibnyk / S. S. Halasiuk. – Odesa: Astroprynt, 2011. – 208 s.
13. Novyny RBK-Ukrayna. – [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: <https://www.rbc.ua/rus/news/nbu-nazval-summu-dokrizisnyh-rashodov-ukraintsev-1585668667.html>